

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАСОБІВ СТВОРЕННЯ КАЗКОВОЇ АТМОСФЕРИ У ФІЛЬМІ «ЧАРЛІ ТА ШОКОЛАДНА ФАБРИКА» РОАЛЬДА ДАЛА

Денис ГАВРИЛІН

здобувач середньої освіти 9-го класу

Обласного наукового ліцею в м. Рівне Рівненської обласної ради

Науковий керівник:

Ланкіна ВІКТОРІЯ

вчитель англійської мови

Обласного наукового ліцею в м. Рівне Рівненської обласної ради

У сучасній лінгвістиці особливу увагу приділено дослідженню мовних засобів художньої виразності, зокрема тих, що забезпечують створення фантастичної та казкової атмосфери в літературних і аудіовізуальних творах. Казка як жанр вирізняється насиченістю образної, експресивної та символічної лексики, що виконує не лише естетичну, а й когнітивну та прагматичну функції, особливо у творах, орієнтованих на дитячу та підліткову аудиторію. Лінгвістичне наповнення твору «Чарлі та Шоколадна Фабрика» характеризується активним використанням неологізмів, авторських слів, гри слів, метафоричних перенесень і специфічної лексики, пов'язаної зі світом солодощів та вигаданих об'єктів, що формують унікальний казковий простір і сприяють зануренню глядача в атмосферу фантазії. Важливу роль відіграє казкова атмосфера. Казкова Атмосфера в фільмах це сукупність візуальних, звукових та сюжетних елементів що створюють відчуття чарівності, фантастичності і нереальності. Особливими також є особливі елементи казки. У наукових працях визначено шість характерних особливостей казки: вигаданість подій, персонажів і місць; поділ на піджанри; використання усталених мовних конструкцій; обов'язкова наявність автора; опора на народні сюжети або авторську уяву; поєднання повчальної та розважальної мети [2, С.124].

Казкова атмосфера є ключовим елементом казки, адже саме вона формує відчуття чарівності, нереальності та цілісності художнього світу, яка створюється завдяки поєднанню сюжету, образів, повторів, мовних кліше й візуальних елементів. Лінгвістичний засіб – це будь-який елемент, прийом, метод, слово чи структура, пов'язані з мовою, які використовуються для спілкування, вираження думки, впливу на слухача, дослідження мови або формування мовної політики,

тобто це все, що стосується мови та її функціонування, які відіграють важливу роль у формуванні казковості, оскільки саме мовне оформлення забезпечує глибше занурення читача в атмосферу твору та сприяє повнішому розумінню тексту. Дитяча література – література, що спрямована на дітей до 16 років. За цим визначенням можна логічно припустити, що література спрямована на людей поза цієї вікової категорії не є дитячою. За спостереженням В. П. Сиротенка, попри окремі спроби визначати специфіку дитячої літератури через «особливу» тематику, саме сформульовані ним чинники набули загального визнання [3, С.191-194].

Цими загальноновизначеними чинниками є: вікова розподіленість, педагогічність в тексті, доступність, жанрове різноманіття, розвивальна функція.

У межах дослідження, здійсненого на матеріалі фільму «Чарлі та шоколадна фабрика», неологізми розглядаються як мовні одиниці, що позначають нові, раніше невідомі поняття та утворюються за допомогою словотвірних засобів [2, С. 157].

Практичну реалізацію цього підходу відображено в узагальненій таблиці використання неологізмів у фільмі, зокрема: «Whipple-Scrumptious Fudgemallow Delight», «Oompa-Loompa», «Loompaland», «Hornswoggers», «Snozzwangers», «Whangdoodles», «Augustus-flavored, chocolate-coated Gloop». Характерною ознакою стилю Роальда Даля є активне творення авторських лексичних новотворів та їх пояснення в діалогах персонажів, що полегшує сприйняття для дитячої аудиторії (наприклад, тлумачення поняття «forever» як дуже тривалого часу). Особливо активно неологізми функціонують у мовленні Віллі Вонки, що підтверджує їхню стилістичну значущість і обґрунтовує перехід від теоретичного осмислення до практичного аналізу.

Аналіз мовлення персонажів показує, що неологізми й авторські слова у творі Роальда Даля виконують важливу функцію: вони формують казкову атмосферу, створюють гумор і водночас залишаються зрозумілими для дитячої аудиторії завдяки контексту та поясненням у діалогах. Фільм «Чарлі та Шоколадна фабрика» вирізняється активним використанням гри слів, яка простежується як в іменах персонажів, так і в їхніх діалогах, що є важливим засобом створення гумору у фільмі. За визначенням О. О. Тараненка, гра слів — це спеціальне використання звукової, лексичної або граматичної форми слів, а також їхніх частин для створення певного стилістичного ефекту, що ґрунтується на зіставленні та переосмисленні близькозвучних або

однакових за формою мовних одиниць з різними значеннями. Такий прийом дозволяє автору надавати висловлюванням додаткового змісту й емоційного забарвлення [4, С. 37-41].

У процесі аналізу фільму було виявлено вісім випадків гри слів, з яких чотири пов'язані з епізодами вибування персонажів із подій сюжету, а ще чотири — безпосередньо з діалогами між героями, серед яких є: «Gloop», «Violet», «Salt», «TV/Teavee», «Bird», «Verruca», «Whipped cream». У творі згадуються фантастичні винаходи, такі як морозиво, що не тане без холодильника, або жувальна гумка, яка ніколи не втрачає смаку, коли у період створення фільму такі явища були повністю неможливими з наукової точки зору, що підкреслює їхню казкову та нереалістичну природу. Специфічна лексика, пов'язана з їжею та солодощами, у фільмі «Чарлі та Шоколадна фабрика» виконує кілька функцій: вона створює казкову атмосферу, підкреслює фантастичність подій, додає гумору та водночас вводить глядача в коло реальних понять і термінів. Їжа, яка була визначена як двох-значна лексична одиниця є: «Melting/non-melting ice cream», «Chewing gum that never loses flavor», «Secret recipe», «Porker», «Cannibalism», «Cavities on a stick», «Everlasting Gobstoppers», «Three-course dinner chewing gum», «Bad nut», «Soft as cheese», «Rotten egg», «Nuts».

Лексико-семантичні засоби, що забезпечують створення казкової атмосфери у фільмі «Чарлі та Шоколадна фабрика», демонструють, що формування фантастичного світу значною мірою зумовлюється використанням неологізмів, авторських новотворів, мовної гри та специфічної «солодкої» лексики.

Отже, результати дослідження свідчать, що створення казкової атмосфери у фільмах (на матеріалі стрічки «Чарлі та Шоколадна фабрика») значною мірою забезпечується лексико-семантичними засобами, які формують відчуття чарівності, фантастичності та художньої цілісності казкового світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Захарчук О. Д. Когнітивно-семантичні і стилістичні особливості англomовної літературної казки і способи їх відтворення українською мовою. 2024. С. 124
2. Остафійчук О. Д. Неологізми англійської мови в сучасному суспільстві. Вчені записки ТНУ імені ВІ Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації, 31(70), 3. 2020. С.156-160.
3. Сиротенко, В. П. То в чому ж специфіка дитячої літератури? Актуальні проблеми філології та перекладознавства, 4. 2009. С. 191-194.
4. Тараненко, О. О. «Гра слів». Культура слова. 1997. С. 37-41.